

Hallituksen esitysluonnos esitutinnan salassapitoperusteiden selkeyttämisestä

Johdanto

Oikeusministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisuuslain 24 §:n muuttamisesta.

Oikeusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan julkisuuslain ajantasaistamista. Työryhmän toimikausi kestää 30.6.2023 saakka.

Julkisuuslain ajantasaistamista valmistelevan työryhmän tehtävänä on selvittää ja arvioida julkisuusperiaatteen asianmukaisen toteutumisen ja toteuttamisen ongelmakohtia ja niihin vaikuttavia toimia. Selvitysten ja arvioiden perusteella työryhmän tulee valmistella sille asetetun tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat lainsäädännön muutosehdotukset. Tavoitteena on nykyistä selkeämpi ja toimivampi lainsäädäntö, joka edistää yhteiskunnan avoimuutta ja vastaa nyky-yhteiskunnan vaatimuksia.

Perustuslain 12.2 §:n mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Viranomaisten toimintaan liittyvän julkisuuden tarkoituksena on antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan.

Ehdotetut muutokset ovat osa julkisuuslain ajantasaistamista. Työryhmän työ jatkuu muiden ajantasaistamiseen liittyvien kysymysten osalta 30.6.2023 saakka.

Tausta

Eduskunnan oikeusasiamies on antanut ratkaisun EOAK/579/2020, joka koskee viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) esitutkintaan sovellettavia salassapitoperusteita ja esitutkinta-asiakirjojen yleisöjulkisuutta.

Oikeusasiamiehen päätöksessä todetaan, että julkisuuslaki ei ole rikosasioihin sovellettavien salassapitoperusteiden osalta selkeä. Keskeinen epäselvyys liittyy siihen, sovelletaanko julkisuuslain 24 §:n 1 momentin yksityisyydensuojaa koskevia kohtia 23-32 rinnakkain vai ovatko ne osin tai kokonaan toisensa poissulkevia, kun kysymys on esitutkintapöytäkirjasta. Oikeusasiamies katsoi, että erityisesti 32 kohdan soveltaminen on sen tulkinallisen avoimuuden ja salassapidon ehdottomuuden vuoksi ongelmallista ja voi johtaa esitutkinta-aineiston erittäin laajaan salassapitoon. Oikeusasiamiehen mukaan lainsäätävä ei ole

loppuun saakka harkinnut salassapitoperusteiden keskinäisiä suhteita, ja kysymys on jäänyt osin avoimeksi.

Oikeusasiamies on esittänyt päätöksessään oikeusministeriön harkittavaksi, tulisiko esitutkinta-asiakirjojen salassapitoperusteiden uudistaminen ottaa erikseen valmisteltavaksi, jotta sen ratkaisu ei viipyisi julkisuuslain kokonaisuudistusta odoteltaessa.

Tavoitteet

Tavoitteena on selkeyttää yksityiselämän suojaa koskevien salassapitoperusteiden keskinäisiä suhteita rikosasioissa ja lisätä kansalaisten ja tiedotusvälineiden mahdollisuuksia saada tietoa rikosasioista ja niissä tehdyistä viranomaispäätöksistä.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla Lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuu lausuntopyyntöön 23.09.2022 mennessä suomen tai ruotsin kielellä. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse. Vaihtoehtoisesti lausunnon voi myös lähettää sähköpostitse oikeusministeriön kirjaamoon, osoitteeseen kirjaamo.om(at)gov.fi. Lausunnoissa pyydetään käyttämään viitteenä diaarinumeroa VN/21702/2022.

Myös jakelulistan ulkopuoliset voivat halutessaan antaa lausuntonsa. Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivuilta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausunto.om@om.fi.

Kaikki lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan Lausuntopalvelu.fi:ssä.

Aikataulu

Suomenkielisestä aineistosta voi antaa lausuntoja 23.9.2022 saakka.

Lausuntoaineistojen ruotsinkieliset käännökset ovat vielä osittain kesken, jonka vuoksi ruotsinkielinen lausuntokierros alkaa myöhemmin. Ruotsinkielisen aineiston lausuntoaikaa jatketaan siten, että se vastaa suomenkielistä lausuntoaikaa.

Tarkoitus on, että ehdotetut lainmuutokset tulevat voimaan 1.6.2023.

Valmistelijat

lainsäädäntöneuvos Liisa Leppävirta, p. 029 515 0136, etunimi.sukunimi@gov.fi

lainsäädäntöneuvos Virpi Korhonen, p. 029 515 0100, etunimi.m.sukunimi@gov.fi

Liitteet:

Jakelu:

Eduskunnan oikeusasiamies
Etelä-Suomen syyttäjääalue
Helsingin poliisilaitos
Huoma - Henkirikoksen uhrien läheiset ry
Hämeen poliisilaitos
Itä-Suomen poliisilaitos
Itä-Suomen syyttäjääalue
Itä-Uudenmaan poliisilaitos
Julkisen sanan neuvosto JNS
Julkiset Oikeusavustajat ry
Kaakkois-Suomen poliisilaitos
Keskisuomalainen Oyj
Keskusrikospoliisi
KRIS-Suomen keskusliitto ry
KSF Media
Lapin poliisilaitos
Lapsiasiavaltuutettu
Lastensuojelun Keskusliitto ry
Lounais-Suomen poliisilaitos
Luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat ry
Länsi-Suomen syyttäjääalue
Länsi-Uudenmaan poliisilaitos
MIELI Suomen Mielenterveys ry
MTV Oy
Oikeusrekisterikeskus
Oikeustoimittajat ry
Oulun poliisilaitos
Pirkanmaan käräjäoikeus
Pohjanmaan poliisilaitos
Pohjois-Suomen syyttäjääalue
Poliisiammattikorkeakoulu
Poliisihallitus
Puolustusministeriö
Puolustusvoimien pääesikunta
Raiskauskriisikeskus Tukinainen ry
Rajavartiolaitos
Rikosseuraamuslaitos
Rikosuhripäivystys
Sanoma Oyj
Sisäministeriö
Sisä-Suomen poliisilaitos
Suomen Asianajajaliitto
Suomen Journalistiliitto ry

Suomen Lakimiesliitto ry
Suomen Poliisijärjestöjen liitto ry
Suomen sovittelufoorumi ry
Suomen Syyttäjähdistys ry
Suomen tietotoimisto STT
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Transparency International Suomi ry
Tulli
Tuomioistuinvirasto
Tutkivan journalismin yhdistys ry
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Valtiovarainministeriö
Yleisradio Oy

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Leppävirta Liisa
Oikeusministeriö

Mäntylä Heidi
Oikeusministeriö